

מסורת הש"ס
 א. מנחות צ"ג, (משנה).
 תוספתא מנחות פ"א ו.
 במ"ר פ"ד יד. ילק"ש תורה
 שסט.
 ב. ירושלמי יומא פ"ד ה"ו.
 ילק"ש תורה תרפח.
 ג. זבחים ס"א, ב. קט"ו, ב.
 ילק"ש תורה תקלא. תרפח.

גרסות

דקרנין בכתיב: **דוקרנין**
 ויש בכתיב: **דקנין**.
איבעיא להו לחם הפנים
 יש בכתיב: **איבעיא להו**.
בחנייתו בכתיב: **בחנייתו**.
בנסיעתו בכתיב: **בנסיעתו**.
אלא כי פליגי בכתיב: **כי פליגי**.

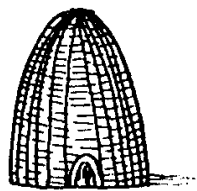
בחנייתו נפסל ביוצא אף
בנסיעתו מיפסל ביוצא
 בכתיב: **חנייתו ביוצא**
מיפסיל אף בנסיעתו ביוצא
 מיפסיל.

לשון

טבלא
 מקור המלה הוא כנראה
 ביוונית *ταβλα* (טבלא)
 הקשורה במלה הלטינית
tabula, ומשמעה (בין
 השאר): שולחן קטן.

החיים

כוורת

כוורת קנים רומית מתקופת התלמוד

ועוד מיתבי [מקשים] על שיטת ר' יוחנן מברייא אחרת, ששינונו כי כמין (כעין) צורת כוורת של קנים היה לה לדפוס בו נאפה לחם הפנים בתנור, שהיה הדפוס מחורר בדומה לכוורת הקנים, ודומה הוא כמין טבלא (משטח) מרובעת. משמע שצורת לחם הפנים היתה מרובעת! ומשיבים: אימא [אומר] בלשון ברייתא זו: כמין כוורת היה לה בתנור, ופיה (חלקו העליון) של הדפוס היה דומה כמין טבלא מרובעת, ואולם תחתיתו של הלחם אכן היה קדקד צר, וללא שולים. ומעירים: תניא כמאן דאמר [שנויה ברייתא כשיטת מי שאומר] שצורת לחם הפנים היתה כמין ספינה רוקדת, דתניא [שכן שנויה ברייתא]: ארבעה סניפין של זהב היו שם, בשולחן הפנים, והיו הסניפים הללו מפוצלין מראשיהן, כמין קנים הדקרנין (בעלי ענפים מרובים ומפוצלים) היו, שכן סומכין בהן את הלחם, שהוא דומה כמין ספינה רוקדת.

איבעיא להו [נשאלה להם, לחכמים בבית המדרש] שאלה זו: האם לחם הפנים בזמן המשכן היה נפסל בשעת מסעות בני ישראל במדבר משום דין "יוצא", שהרי יצא מחוץ לקודש. שכן כשנסעו בני ישראל ממקום למקום במדבר, היו מפרקים את המשכן ונושאים את השולחן עם הלחם שעליו, או אינו נפסל במסעות? ונחלקו החכמים ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי בדבר, חד [אחד מהם] אמר כי נפסל לחם הפנים במסעות, וחד [ואחד מהם] אמר כי אינו נפסל במסעות. ומסבירים את נימוקיהם: מאן דאמר [מי שאומר] כי נפסל לחם הפנים במסעות – דכתיב [שכן נאמר] בסדר המסעות "ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות כאשר יחנו בן יסעו איש על ידו לדגליהם" (שם ב, יז), והרי זה בא להקיש חניה לנסיעה: מה בשעת חנייתו של המשכן – נפסל הלחם בפסול היוצא אל מחוץ לעזרה, אף בשעת נסיעתו של המקדש – נפסל הלחם בפסול יוצא. ואילו מאן דאמר [מי שאומר] כי הלחם אינו נפסל במסעות – דכתיב [שכן נאמר] בסדר המסעות "ולחם התמיד עליו יהיה" (במדבר ד, ז), ולמד שכל עוד הלחם על השולחן, ואף בשעת מסעות, הריהו "לחם התמיד", ובקדושתו עומד. ושואלים: ואיך נמי [והחכם האחר גם כן] זה הסבור שאין לחם הפנים נפסל במסעות, ואולם הא כתיב [הרי נאמר] "כאשר יחנו בן יסעו", שהוקשה הנסיעה לחניה, ומעתה יש לפסול את הלחם בנסיעה משום יוצא! ומשיבים: הקיש זה בא להורות לאיך גיסא [צ"ד אחד]: מה בחנייתו, כי [כאשר] לא יצא הלחם ממקומו ונשאר על שולחן הפנים – לא מיפסיל [אינו נפסל] משום יוצא. אף בנסיעתו כי [כאשר] לא יצא הלחם ממקומו – לא מיפסיל [אינו נפסל]. משום יוצא. ושואלים לצד האחר: ואיך נמי [והחכם האחר גם כן] זה הסבור שלחם הפנים נפסל במסעות, ואולם הא כתיב [הרי נאמר] "ולחם התמיד עליו יהיה", ולמדנו מכאן כי כל עוד הלחם על השולחן, הריהו בקדושתו! אלא יש לומר באופן אחר את מחלוקתם זו של ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי, ואמנם כי אתא [כאשר בא] רב דימי מארץ ישראל לבבל, אמר לחכמים כמה נחלקו ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי: כאשר הלחם מסודר על שולחן הפנים – דכולי עלמא [הכל, ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי] לא פליגי [אינם חלוקים]. ולדעת הכל אין הלחם נפסל במסעות. אלא כי פליגי [כאשר נחלקו] הרי זה בזמן שהלחם מסולק מעל השולחן קודם הנסיעה. ואלו נימוקיהם: מאן דאמר [מי שאומר] כי נפסל הלחם בפסול יוצא – משום דכתיב [שכן נאמר] בסדר המסעות "כאשר יחנו בן יסעו", שהוקשה הנסיעה לחניה, ומעתה יש לומר: מה בחנייתו נפסל הלחם ביוצא, אף בנסיעתו מיפסל [נפסל] הלחם ביוצא. ואילו למאן דאמר [לדעת מי שאומר] כי אינו נפסל הלחם במסעות – דכתיב [שכן נאמר]: "ונסע אהל מועד" – להורות כי אף על פי שנסע – עדיין אהל מועד הוא. ולכן, אין הלחם נפסל במסעות.

מיתבי: כמין כוורת היה לה בתנור – וזה הדפוס שהוא נאפה בו – מרובע, והיינו "כמין מיעה פרוה" – שיש לה שוליים רחבים ומרובעים. אימא ופיה דומה כו' – השוליים עשויים כספינה. כמין דוקרנין – כמין קנים הדקרנין, קנים שיש בהם ענפים הרבה, דהו מפוצלין. נפסל במסעות – כשנוסעין ישראל צמדנר ומפרקים המשכן, ונושאים השלחן עם הלחם, כדכתיב (צמדנר ד) "ועל שלחן הפנים יפרשו נגד תכלת" – מי נפסל לחם ציואל או לא? בחנייתו נפסל ביוצא – אם יוצא מן לקעיס, כדכתיב "והיתה לאהרן ולבניו ואכלוהו במקום קדוש" (ויקרא כד). ולחם התמיד עליו יהיה – אלמא נקדושתיה קאי. ממקומו – של שולחן. במסודר – על השלחן. [במסולק] – שעדיין לא הגיע זמן לסלק את זה עד שנסעו. ומכל מקום כמון מתנה הלויים הוא, שנושאין אותו עממן עם המשכן, ודגלי מתנה ישראל סניב להס.

איבעיא להו: לחם הפנים נפסל במסעות, או אינו נפסל במסעות? רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי. חד אמר: נפסל, וחד אמר: אינו נפסל. מאן דאמר נפסל – דכתיב "כאשר יחנו בן יסעו", מה בחנייתו נפסל ביוצא, אף בנסיעתו נפסל ביוצא. מאן דאמר אינו נפסל – דכתיב "ולחם התמיד עליו יהיה". – ואיך גמי, הא כתיב "כאשר יחנו בן יסעו"! – לאיך גיסא, מה בחנייתו כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל, אף בנסיעתו כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל. – ואיך גמי, הא כתיב "ולחם התמיד עליו יהיה"! אלא כי אתא רב דימי אמר: במסודר – דכולי עלמא לא פליגי, אלא כי פליגי – במסולק. מאן דאמר נפסל – דכתיב "כאשר יחנו בן יסעו", מה בחנייתו נפסל ביוצא, אף בנסיעתו מיפסל ביוצא. למאן דאמר אינו נפסל – דכתיב "ונסע אהל מועד", אף על פי שנסע – אהל מועד הוא.

מייירי (קודם) שנפרס אהל מועד, והמזבח וקלעי החצר עומדים במקומו. ואם תאמר: וכיון שנסתלק המזבח, היכי מתאכל? האמר רבי אלעזר התם: מזבח שנפגם – אין אוכלין בגינו שירי מנחה. ורבי ישמעאל ברבי יוסי נמי קאמר: כל הקדשים שנשחטו שם – פסולין, ואפילו קדשים קלים, והתם מדמי סילוק מסעות לנפגם מזבח! ויש לומר: דאתיא כתיב דפליג ארבי ישמעאל ברבי יוסי. ובקונטרס פירש התם: ד"שני מקומות" – לאו לאחר שנסעו ונסתלק המזבח קאמר, אלא חד מייניהו כדאיתא בעוד שהמשכן נטוי כמשפטו, וחד – לאחר שפרקוהו קרשיו ויריעותיו, ועדיין המזבח במקומו. ויקודם שיעמידו לויים המשכן" דנקט – לאו דווקא נקט חזא, דלא משכחת לה שיהא המזבח מונח קודם העמדת המשכן. שהרי קודם שיחנו בני קהת נושאי המזבחות, היו חונין בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן, ומקימין אותו. אבל בנסיעתו, שהיו מורידין

ונתנו עליו את הקערות... ולחם התמיד עליו יהיה" (במדבר ד, ז) – הרי זה מצד המצוה בסידור השולחן בזמן המסעות, ואולם הלחם פסול באכילה בפסול יוצא. ודחו את הדברים, שקשה לומר שתהא מצוה בסידור השולחן בדבר הפסול. והסבירו כי מדובר באופן שאותו יום שבת חל להיות ביום הכיפורים, שבבגון זה לחם הפנים נאכל במוצאי שבת. ולא הספיקו לאוכלו עד שנסעו, שהרי היו מסעות שהחלו אף בלילה (נתיב).
במסודר... **במסולק** רש"י (בגירסת השטמ"ק) פירש כי "מסודר" הכוונה שעדיין לא הגיע זמנו להיות מסולק מהשולחן. וזמן סילוק לחם הפנים הקודם וסידור לחם הפנים החדש היה ביום השבת. ו"מסולק" הכוונה שסילוקו מהשולחן ביום השבת, ועדיין לא הספיקו לאוכלו. והקשו עליו, שלפי פירושו אין מקום למחלוקת, שהרי לא היו בני ישראל נוסעים ביום השבת בהיותם במדבר, ויכלו איפוא לאכול את הלחם המסולק ביום השבת. ואילו במוצאי שבת, לכשנסעו – אכן נפסל הלחם, שכן עבר כבר זמן אכילתו (שטמ"ק)! ותירצו אחרונים כי דעות חלוקות הן לגבי זמן אכילתו של לחם הפנים. שיש הסבורים כי זמן אכילתו אינו אלא ביום השבת, ואולם יש הסבורים כי לחם הפנים נאכל ביום השבת ובלילה שלאחר השבת. ויש אף הסבורים כי זמן אכילתו הוא כל ימות השבוע. ומעתה יש לומר שרש"י סבור כדעות אלה, ולא נפסל הלחם במוצאי שבת משום שערב זמן אכילתו. אכן יש שהסבירו בשיטת רש"י כי הכוונה ב"מסולק" היא אף ביום חול, כל עוד לא הגיע יום השבת שהוא זמנו לסילוק מעל השולחן (בה"ט).

אורה ההלכה
 ופיה דומה כמין טבלא מרובעת. כל אחת מחלות לחם הפנים צריכה שתהא מרובעת, שנאמר "לחם הפנים" – שיהיו לו פנים רבים. כברייתא. (רמב"ם ספר עבודה הלכות תמידין ומספין פ"ה ה"ט).

תוספות

כמין כוורת היה לה בתנור – כוורת עגולה היא, כדמוכח בפרק קמא דשבת (ח,א), והכא קתני "כמין טבלא מרובעת" אלא מנוקב ככוורת של קנים, שישלוט האור בכלו.
מר אמר במסודר ומר אמר במסולק ולא פליגי – מסקנא דשמעתא, דלא אמרין "אף על פי שנסע – אהל מועד הוא". והא דמסיק ליה בפרק בתרא דזבחים (קט"ו, ב) – היינו לענין קדשים קלים, דנאכלין בכל מחנה ישראל ולא בעו אהל מועד. ומיהו קשה: דבפרק "קדשי קדשים" (שם ס"א, ב) מסיק ליה גבי קדשי קדשים. דמפרש: בשני מקומות קדשים נאכלים, קודם שיעמידו הלויים את המשכן ולאחר שיפרקו הלויים המשכן, ולא מיפסיל ביוצא – משום ד"אף על פי שנסע, אהל מועד הוא" ויש לומר: דהתם

מייירי (קודם) שנפרס אהל מועד, והמזבח וקלעי החצר עומדים במקומו. ואם תאמר: וכיון שנסתלק המזבח, היכי מתאכל? האמר רבי אלעזר התם: מזבח שנפגם – אין אוכלין בגינו שירי מנחה. ורבי ישמעאל ברבי יוסי נמי קאמר: כל הקדשים שנשחטו שם – פסולין, ואפילו קדשים קלים, והתם מדמי סילוק מסעות לנפגם מזבח! ויש לומר: דאתיא כתיב דפליג ארבי ישמעאל ברבי יוסי. ובקונטרס פירש התם: ד"שני מקומות" – לאו לאחר שנסעו ונסתלק המזבח קאמר, אלא חד מייניהו כדאיתא בעוד שהמשכן נטוי כמשפטו, וחד – לאחר שפרקוהו קרשיו ויריעותיו, ועדיין המזבח במקומו. ויקודם שיעמידו לויים המשכן" דנקט – לאו דווקא נקט חזא, דלא משכחת לה שיהא המזבח מונח קודם העמדת המשכן. שהרי קודם שיחנו בני קהת נושאי המזבחות, היו חונין בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן, ומקימין אותו. אבל בנסיעתו, שהיו מורידין

ונתנו עליו את הקערות... ולחם התמיד עליו יהיה" (במדבר ד, ז) – הרי זה מצד המצוה בסידור השולחן בזמן המסעות, ואולם הלחם פסול באכילה בפסול יוצא. ודחו את הדברים, שקשה לומר שתהא מצוה בסידור השולחן בדבר הפסול. והסבירו כי מדובר באופן שאותו יום שבת חל להיות ביום הכיפורים, שבבגון זה לחם הפנים נאכל במוצאי שבת. ולא הספיקו לאוכלו עד שנסעו, שהרי היו מסעות שהחלו אף בלילה (נתיב).
במסודר... **במסולק** רש"י (בגירסת השטמ"ק) פירש כי "מסודר" הכוונה שעדיין לא הגיע זמנו להיות מסולק מהשולחן. וזמן סילוק לחם הפנים הקודם וסידור לחם הפנים החדש היה ביום השבת. ו"מסולק" הכוונה שסילוקו מהשולחן ביום השבת, ועדיין לא הספיקו לאוכלו. והקשו עליו, שלפי פירושו אין מקום למחלוקת, שהרי לא היו בני ישראל נוסעים ביום השבת בהיותם במדבר, ויכלו איפוא לאכול את הלחם המסולק ביום השבת. ואילו במוצאי שבת, לכשנסעו – אכן נפסל הלחם, שכן עבר כבר זמן אכילתו (שטמ"ק)! ותירצו אחרונים כי דעות חלוקות הן לגבי זמן אכילתו של לחם הפנים. שיש הסבורים כי זמן אכילתו אינו אלא ביום השבת, ואולם יש הסבורים כי לחם הפנים נאכל ביום השבת ובלילה שלאחר השבת. ויש אף הסבורים כי זמן אכילתו הוא כל ימות השבוע. ומעתה יש לומר שרש"י סבור כדעות אלה, ולא נפסל הלחם במוצאי שבת משום שערב זמן אכילתו. אכן יש שהסבירו בשיטת רש"י כי הכוונה ב"מסולק" היא אף ביום חול, כל עוד לא הגיע יום השבת שהוא זמנו לסילוק מעל השולחן (בה"ט).

אורה ההלכה
 ופיה דומה כמין טבלא מרובעת. כל אחת מחלות לחם הפנים צריכה שתהא מרובעת, שנאמר "לחם הפנים" – שיהיו לו פנים רבים. כברייתא. (רמב"ם ספר עבודה הלכות תמידין ומספין פ"ה ה"ט).

כי לא מפיך ליה — מעורה, והשחא נמי לא אפקיה ממחנה ליה. לדגלים — להורות איזה דגל יסע ראשון, ואיזה אמצעי, ואיזה אחרון. סילוק מסעות — שהפרכות נגלות. קדשים נפסלים ביוצא — שאין להם קלעים, ואף על פי כן המחנה קדוש, וזבין ומנורעין משתלחין מן המחנה. מנורע חוץ למחנה ישראל, והיו מהלכים בסוף מחנה, כדאמר צרכות (נדל): "אם והז נסופה", וזבין חוץ למחנה ליה. אי אהל מועד דווקא הוא — אף על גז שהוגללו הפרכות, כדקתני לעיל. הכי גרסינן — אפילו קדשים נמי לא יפסלו ביוצא, ואי אהל מועד לאו דוקא — הוא אפילו לחם הפנים נמי יפסול. אלא כי אתא רבין אמר — אהל מועד לאו דווקא, דלדגלים הוא דאחא, ומר דמכשיר — נמסודר, דכמיז "לחם תמיד עליו יהיה" ומר דפסיל — נמסולק. שמע מינה — מדקתני: קדשים נפסלים משום פסול יוצא. יש סילוק מסעות בלילה — שאם היה נעלה הענן צלילה, היו נוסעים מיד, ולא היו ממתינין עד הצוק. אימת מידלו — קלעים. בלילה לא מצו עקרי — דכמיז "יומם" כרישא, והדר "לילה". קא משמע לן. ורמינהי — דקתני: וזבין ומנורעין משתלחין. בפסח הבא בטומאה — כגון שרוב יצור טמאים, כדאמר (פסחים סו, ב): איש נדה לפסח שני, ולא יצור. וטומאת מת הותרה להם, כדכמיז (נדרים ט) "עמא נפש", אצל לא זינה ונרעת.

תוספות

המשכן תחלה, ונושאים בני גרשון ובני מרגי אחר דגל ראשון, ובני קהת אחר דגל שני, כדי שיהו קודמין בני גרשון בחנייתו, ומעמידין את המשכן לפני בני קהת. כדכתיב אחר מסע בני יהודה (במדבר ז) "והורד המשכן", ואחר שני דגלים כתיב (שם) "ונסעו הקהתים נושאי המקדש" — דהיינו ארון

ומזבחות וכלי שרת. והקימו בני גרשון המשכן, עד בואם של בני קהת. ועוד: אי בשנינו את הסדר מוקמת לה, היכי שחטו קרבנם קודם שייעמדו המשכן? הא אמרן ב"איזהו מקומן" (זבחים נה, ב): שלמים ששחטן קודם שייעמדו הלויים את המשכן — פסולין. ואי גרסינן לה, מיתוקמא בשנינו את הסדר, וההיא ד"איזהו מקומן" — שלמים דווקא קאמר, ומשום דכתיב בהו "ושחטו פתח אהל מועד", ולא יליף שאר קדשים מינייהו. עד כאן לשונו. והא דתנן גבי תמיד (ל, ב): לא היה שוחט שוחט עד שישמע קול שער גדול שנפתח — למצוה בעלמא. ואם תאמר: ולעיל אמאי איצטריך לשנויי "ההוא לדגלים הוא דאתא", לימא "ילקדשים קלים הוא דאתא" כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (קטז, א)! ויש לומר: דאם כן לא הוה ליה למתלייה באהל מועד. ואם תאמר: ולוקמה בקדשי קדשים, וכגון שהמזבח והקלעים במקומן! ויש לומר: דמשמע ליה "ונסע אהל מועד" — שנסתלק הכל, אפילו המזבח.

שמע מינה יש סילוק מסעות בלילה — פירש בקונטרס: מדקתני קדשים נפסלין. דאי אין סילוק מסעות בלילה, אימת מידלו קלעים? בצפרא — מאי איריא משום יוצא, תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה! תימה: דלמא נפקא מינה היכא דנסעו באמצע היום — דקדשים שנשחטו היום נפסלין משום יוצא, ולא משום לינה! ונראה לפרש: דקאי אפלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, דאייירי בלחם הפנים, ומסקינן דמסולק נפסל במסעות. ועל כרחיך בשבת לא היו נוסעין, דאפילו לא היו תחומין מדאורייתא — לא היו יכולין ליסע, משום איסור הוצאה ואיסור מחמר. להכי דייק: דאי אין סילוק מסעות בלילה — תיפסול הלחם בלינה. ואי הוה אמרינן דבשום פעם לא היו נוסעין, אלא או בתחלת היום או בתחלת הלילה — הוה מצינו למימר דדייק מברייתא שפיר.

שי"ד]. מדוע מסביר שנפסלו הקדשים בשעת מסעות משום יוצא? תיפוק ליה ליה! ומקשים על דברי אביי: מדוע נצרך להוכיח כי יש סילוק מסעות אף בלילה, והלא פשיטא [פשוט]. הוא הדבר, שהרי בפרשה העוסקת בסדר המסעות "ללכת יומם ולילה" (שמות יג, כא) כתיב [נאמר]. ומשמע שהלכו גם בלילה! ומשיבים: צריך להשמיענו כן, שכן אין ללמוד זאת מן הכתוב. שהרי מהו דתימא [שתאמר] כי הני מילי [דבריהם אלה] האמורים בכתוב "ללכת יומם ולילה" עניינם היכא דעקור ביממא [היכן שעקרו, שיצאו למסעם ביום] והשמייענו הכתוב שהמשיכו ללכת אף בלילה, אבל היכא דלא עקור ביממא [היכן שלא עקרו ביום], בלילה לא עקרי [בלילה לא יכולים לעקור], לכך קא משמע לן [משמיע לנו] אביי שגם בלילה הם יכולים לצאת.

עוד שנינו בברייתא שהובאה למעלה, שבשעת המסעות היו הזבים והמצורעים משתלחין אל מחוץ למחנה, הרי שסבורה היא שאף בשעת המסעות לא הסתלקה קדושת מחנות, ורמינהי [ומשליכים, מראים סתירה על כך] ממה ששנינו כי בזמן מסע המחנות, לאחר שהוגללו הפרכות, הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם, למקום שעמד בו מקודם המשכן, הוא מחנה שכינה, משמע שהסתלקה קדושת מחנות! אמר רב אשי: לא קשיא [אין זה קשה]: הא [זו] ברייתא אחת היא כשיטת ר' אליעזר, ואילו הא [זו] הברייתא האחרת היא כשיטת רבנן [זככמים]. דתניא [שכן שנויה ברייתא].

עיונים

בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא — בסוגיה בזבחים (ט, ב) לשון הברייתא היא "בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלים", וללא המלה "ביוצא", ופירש רש"י שם שאף בשר קדשי קדשים נפסל בסילוק המסעות. והטעם — מפני העדרו של המזבח, ולא מפני שאין להם מחיצה (ואין זו חצר אהל מועד בה מותר לאכול קדשי קדשים). שהרי מוכח מן ההמשך שיש מחיצה לקדשים, שהרי זבים ומצורעים אינם רשאים להיכנס לפניו מן המחיצה הראויה להם. ובתוס' (שם סא, ד"ה קדשים) כתבו כי מובים ומצורעים לא

ושואלים: ואידך [והחכם האחר] הסבור שלחם הפנים אינו נפסל במסעות, נמי [גם כן] הכתיב [הרי נאמר] "כאשר יחנו כן יסעו", שמקיש הכתוב חנייה לנסיעה, ללמד שבדומה לחנייה, אף בנסיעה נפסל הלחם ביוצא! ומתרצים: חכם זה מפרש את ההיקש לאידך גיסא [לצד האחר], וכאופן זה: מה בחנייתו — כי לא מפיך ליה [כאשר

לא הוציאו אותו, את הלחם מן העזרה, לא מיפסיל [לא נפסל] משום יוצא, אף בנסיעתו — כי לא מפיך ליה [כאשר לא הוציאו אותו] מן העזרה, לא מיפסיל [לא נפסל] משום יוצא. ושואלים לצד השני: ואידך נמי [והחכם האחר גם כן] זה הסבור שלחם הפנים נפסל במסעות, ואולם הא כתיב [הרי נאמר] "ונסע אהל מועד", המלמד שאף בזמן הנסיעה קדושתו עליו, ולא יהא הלחם נפסל משום יוצא! ומשיבים: הכתוב ההוא "ונסע אהל מועד" לא בא להורות לענין קדושת המשכן בזמן המסעות אלא לענין הדגלים הוא דאתא [שבא], לגבי מקומו של אהל מועד בין הדגלים בזמן המסעות. ושואלים לצד השני: ואידך [והחכם האחר] שלמד מכתוב זה לענין קדושת המשכן בשעת המסעות, מאין הוא למד על מקום המשכן בין הדגלים בזמן המסעות? ומשיבים: דבר זה ממה שנאמר באותו הכתוב "מחנה הלויים בתוך המחנות" נפקא [יוצא, נלמד]. ולאחר שהתברר מקור שתי השיטות, מיתיבי [מקשים] על השיטה הסבורה שלא נפסל הלחם במסעות ממה ששנינו בברייתא. ששנינו בשעת סילוק מסעות כשהיו מפרקים את המשכן וגוללים את הפרכות — הקדשים נפסלין ביוצא, שהרי זה נחשב כציאה אל מחוץ למחנה שכינה. והזבין שצריכים לצאת אל מחוץ למחנה שכינה ומחנה ליה, והמצורעין שצריכים לצאת אף מחוץ למחנה

ישראל הריהם משתלחין חוץ למחיצתן (שהזבים יוצאים אל מחוץ למחנה ליה בזמן המסעות, והמצורעים יוצאים אל מחוץ למחנה ישראל בזמן המסעות). ומעתה מאי לאו [האם אין] ה"קדשים" הנזכרים בברייתא זו שנפסלים ביוצא כוללים הכל, ואפילו את לחם הפנים, ונמצא איפוא שלחם הפנים נפסל ביוצא בשעת המסעות! ודוחים: לא, כוונת הברייתא שרוב הקדשים אכן נפסלים, ואולם בר [חזון] מלחם הפנים, שאינו נפסל ביוצא במסעות. ועל הבחנה זו שבין לחם הפנים לשאר קדשים תוהים: מה נפשך [מה רוצונך]? אי [אם] אתה אומר שאהל מועד דוקא הוא, שעומד הוא בקדושתו אף בזמן המסעות — אפילו שאר קדשים נמי [גם כן] לא יפסלו ביוצא בזמן המסעות. ואי [אם] אהל מועד לאו [לא] דוקא הוא, שאינו בקדושתו בזמן המסעות — אפילו לחם הפנים נמי [גם כן] יפסל משום יוצא! אלא יש לומר באופן אחר את דברי ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי. ואמנם כי אתא [כאשר בא] רבין מארץ ישראל לבבל אמר שלא נחלקו ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי, אלא מר [זככס זה] הסבור שאין הלחם נפסל במסעות אמר את דינו בלחם המסודר על השולחן. ואילו מר [זככס זה] הסבור שהלחם נפסל במסעות אמר את דינו בלחם המסולק מעל השולחן. ונמצא כי לא פליגי [לא נחלקו] זה עם זה, אלא כל אחד אמר את דינו בענין אחר.

למדנו למעלה בדברי הברייתא כי הקדשים נפסלים בשעת המסעות. ועל כך אמר אביי: שמע מינה [למד מכאן] כי יש סילוק מסעות גם בלילה, שלעיתים יצאו בני ישראל למסעם במדבר גם בלילה, ולא רק ביום. וראיתו: דאי סלקא דעתך [שאם עולה על דעתך] לומר שאין סילוק מסעות בלילה — אימת מדלי [אימתו היו ניטלים] קלעי המשכן, וקפלו את המשכן ויצאו לדרך? אם תאמר כי לצפרא [בבבוקר] היה זה, אם כן מאי איריא [מהו יוצא לדרך] לי דאיפסיל ליה [שנפסל לו] הקודש בלינה, שהרי עבר עליו הלילה! ומקשים על דברי אביי: מדוע נצרך להוכיח כי יש סילוק מסעות אף בלילה, והלא פשיטא [פשוט]. הוא הדבר, שהרי בפרשה העוסקת בסדר המסעות "ללכת יומם ולילה" (שמות יג, כא) כתיב [נאמר]. ומשמע שהלכו גם בלילה! ומשיבים: צריך להשמיענו כן, שכן אין ללמוד זאת מן הכתוב. שהרי מהו דתימא [שתאמר] כי הני מילי [דבריהם אלה] האמורים בכתוב "ללכת יומם ולילה" עניינם היכא דעקור ביממא [היכן שעקרו, שיצאו למסעם ביום] והשמייענו הכתוב שהמשיכו ללכת אף בלילה, אבל היכא דלא עקור ביממא [היכן שלא עקרו ביום], בלילה לא עקרי [בלילה לא יכולים לעקור], לכך קא משמע לן [משמיע לנו] אביי שגם בלילה הם יכולים לצאת.

עוד שנינו בברייתא שהובאה למעלה, שבשעת המסעות היו הזבים והמצורעים משתלחין אל מחוץ למחנה, הרי שסבורה היא שאף בשעת המסעות לא הסתלקה קדושת מחנות, ורמינהי [ומשליכים, מראים סתירה על כך] ממה ששנינו כי בזמן מסע המחנות, לאחר שהוגללו הפרכות, הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם, למקום שעמד בו מקודם המשכן, הוא מחנה שכינה, משמע שהסתלקה קדושת מחנות! אמר רב אשי: לא קשיא [אין זה קשה]: הא [זו] ברייתא אחת היא כשיטת ר' אליעזר, ואילו הא [זו] הברייתא האחרת היא כשיטת רבנן [זככמים]. דתניא [שכן שנויה ברייתא].

עוד שנינו בברייתא שהובאה למעלה, שבשעת המסעות היו הזבים והמצורעים משתלחין אל מחוץ למחנה, הרי שסבורה היא שאף בשעת המסעות לא הסתלקה קדושת מחנות, ורמינהי [ומשליכים, מראים סתירה על כך] ממה ששנינו כי בזמן מסע המחנות, לאחר שהוגללו הפרכות, הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם, למקום שעמד בו מקודם המשכן, הוא מחנה שכינה, משמע שהסתלקה קדושת מחנות! אמר רב אשי: לא קשיא [אין זה קשה]: הא [זו] ברייתא אחת היא כשיטת ר' אליעזר, ואילו הא [זו] הברייתא האחרת היא כשיטת רבנן [זככמים]. דתניא [שכן שנויה ברייתא].

ניתן להוכיח אלא לגבי קדשים קלים הנאכלים בכל מחנה ישראל, כי מחנה ישראל אכן היה קיים גם בשעת המסעות. אבל לגבי קדשי קדשים הנאכלים במחנה שכינה אין ראייה, כי קדושתו של מחנה זה תלויה במציאותם של קלעים ומסולקין אלו בטלה הקדושה. אמנם, לגרסת השטמיק שם, שיטת רש"י היא שאלה הן סוגיות החלוקות בשאלה אם בזמן מסעות מחנה שכינה קיים, והאם קדשי קדשים נפסלים ביוצא בשעת סילוק מסעות.

מסורת הש"ס
ד. זבחים ס, ב. תוספתא
זבחים פ"ג ג. ילקיש תורה
תקלא. עיין ירושלמי שם.
ה. תענית כא, ב. ירושלמי
שם.

גרסות

- לדגלים בכת"י: למחנות
- לדגלים.
- נפסלין ביוצא בכת"י מ:
- נפסלין.
- אפילו קדשים נמי יש בכת"י: אפילו קדשים נמי
- לא ויש: אפילו לחם הפנים נמי לא.
- לצפרא יש בכת"י: מצפרא.
- דאיפסיל ליה בכת"י מ:
- משום דאיפסיל.
- הזבין בכת"י מ: זבין.

ורבי אליעזר אומר: יכול יהא הדין, שאם דחקו (נדחקו בכח) הזבין והמצורעין, ונכנסו לעזרה שבמקדש, בקרבן פסח הבא בטומאה (שהיו רוב העם טמאים למת), אף שלכתחילה אסור להם להיכנס לשם, יכול יהו חייבין משום טומאה? לכך תלמוד לומר (מלמדנו הנאמר) "וישלוחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" (במדבר ה, ב), שהקיש הכתוב טמא מת לטמא הצרעת והזיבה ללמדנו: בשעה שטמאי מתים משתלחין מן המחנה – אף הזבין והמצורעין משתלחין, וחייבים כרת על שהייתם שם. אבל כאשר אין טמאי מתים משתלחין, כגון שהפסח בא בטומאה – אף אין זבין ומצורעין משתלחין, ואינם חייבים כרת על כך. ומעתה יש לומר, כי אף בשעת המסעות, כיון שאין טמאי מת משתלחין מן המקום שהיה בו מחנה שכינה, אף הזבים והמצורעים אינם משתלחים משם. והברייתא האומרת שבשעה שהוגללו הפירות והותרו הזבים והמצורעים להיכנס למחנה שכינה הריהי כשיטת ר' אליעזר. ואילו הברייתא האומרת שאף בשעת המסעות הזבים והמצורעים היו משתלחים אל מחוץ למחנה, היא כשיטת חכמים.

א משנה אחת שתי הלחם וְאַחַת לַחֵם הַפְּנִיּוֹת – לִישְׁתֹּן וְעִרְכֶתָן בַּחוּץ, וְאַפְיִיתָן בַּפְּנִיּוֹת, וְאַיִן דְּרוּחוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת – וְכַשֵּׁיִתָּן. וְכַשֵּׁיִתָּן בְּבֵית פֶּאֶי – כָּל יְרוּשָׁלַיִם, דְּקָא סַבְרַ: אֲפִיִתָן נְמִי נַחוּךְ.

ב גמרא הא גופא קשיא, אַמְרַת "לִישְׁתֹּן וְעִרְכֶתָן בַּחוּץ" – אַלְמָא מִדַּת יִבֵּשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה, וְאַפְיִיתָן בַּפְּנִיּוֹת – אַלְמָא מִדַּת יִבֵּשׁ נִתְקַדְּשָׁה! אָמַר רַבִּי: הַקְּשָׁה אָדָם קֶשֶׁה, שֶׁהוּא קֶשֶׁה כְּבָרְזֵל, וּמְנִי? – רַב שֵׁשֶׁת. – מַאי קֶשֶׁה? דְּלִמָּא עֲשָׂרוֹן – לֹא מְקַדֵּשׁ, תַּנּוּר – מְקַדֵּשׁ! אֶלָּא אֵי קֶשֶׁה הָא קֶשֶׁה: "וְאַפְיִיתָן בַּפְּנִיּוֹת" – אַלְמָא תַּנּוּר מְקַדֵּשׁ, וְאַיִן דְּרוּחוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת" – אֵיפְסָלָה בְּלִינָה!

תוספות

א אין טמאי מתים משתלחים – כגון עכשיו, שהוגללו הפירות, דאין מחיצה לטמאי מתים לחשתלח, דטמא מת מותר ליכנס למחנה לוי, כדאמרין בסוטה פרק "היה נוטל" (ב,ב), ובפסחים בריש "אלו דברים" (סז,א): לא טמא מת בלבד אמרו, אלא אפילו מת עצמו, שנאמר "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" – עיקר במחיצתו. ואם תאמר: והיכי ילפינן טמא מת ממת? שאני מת

דאין לו טהרה במקוה, כדאיתא בסוף עירובין (קד,ב): המכניס שרץ למקדש – פטור. ואף על פי שהיו נושאין ארונו של יוסף עמו במחיצתו. ומכל מקום קשה: הא קא חשיב רבותא, אפילו מת עצמו! ויש לומר: דסבר כמאן דאמר חייב. אי נמי: חשיב במינו טהרה במקוה, דיש לאדם חי טהרה.

ב לישתו וערכתו בחוץ – אלמא מדת יבש לא נתקדשה. דאי נתקדשה – מיגנייא מילתא אי אפיק להו אבראי. ולא כפירוש הקוטרס דמפרש מטעם פסול יוצא. דמשום קידוש כלי – לא מיפסיל ביוצא, כדפרישית בפרק קמא (א,ט), והאי ד"כיל המנחות נילשות בפרישין, אפילו מנחת מאפה" פירשתי בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נא,ה).

ג קשה כבזל – שבה הוא לתלמידי חכמים, כדאמר בפרק קמא דתענית (א,ז): כל תלמיד חכם שאינו קשה כבזל – אינו תלמיד חכם. **ד** ומאי קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור מקדש – תימה: אכתי קשיא סיפא, דקתני: חביתי כהן גדול – לישתו וערכתו בפנים. אלמא, מדת

אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים דעות התנאים המנויות במשנתנו נובעות משיטותיהם השונות אימתי מתקדשים שתי הלחם ולחם הפנים בקדושת הנוף. לדעת תנא קמא, הריהם מתקדשים מעת אפייתם בתנור, ולא בעת מדידתם במידת היבש, ולכך לישתם וערכתם שהן קדמות לאפיה יכולות להיעשות אף מחוץ לעזרה. ולדעת ר' יהודה דין מנחות אלה כדין שאר המנחות, והריהן מתקדשות מעת תנייתן בכלי שרת, ולכך לדעתו כל מעשיהם פנים העזרה. ולדעת ר' שמעון גם שתי הלחם וגם לחם הפנים יכולים להיעשות אף מחוץ לעזרה, ואף אפייתן בכלל זה, שלדעתו שתי הלחם מתקדשים בשחיתת שני הכבשים הבאים אתם, ולחם הפנים מתקדש מעת סידורו על השולחן. ובסוגיה לעיל (מז,א) מוצאים אנו את שיטת ר' אלעזר בר' שמעון הסבור כי שתי הלחם מתקדשים רק בזריקת דם הכבשים.

כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי אמרו אחרונים מדברי ר' שמעון "כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי", ולא "אפייתם בין בעזרה בין בבית פאגי" (שהרי עיקר חידוש דינו של ר' שמעון הוא שמוותר לאפותם מחוץ לעזרה). אפשר ללמוד דין נוסף: שכיון שכשר לאפותם מחוץ לעזרה, אם כן אין אפייתם דוחה שבת יום טוב, ומאתמול הוא אופה אותם. והיה מקום לומר שאם אפאם בעזרה בתנור של מקדש שייפסלו בלינה. לכך דייק ר' שמעון בלשונו ואמר שהריהם כשרות גם כשאפאם בעזרה מאתמול. וטעם הדבר: אם משום שסובר ר' שמעון שהתנור לא נמשח ולא התקדש, או שאף שהתנור התקדש, מכל מקום אין הוא מקדש את הלחם, היות ומצות לחם הפנים היא להיות מונח על השולחן (ומצות שתי הלחם הינה להיות מובאים עם כבשי העזרת), ואין הם מתקדשים קודם לכן (חז"א).

אורה ההלכה דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה הגיע זמן הקרבת קרבן שכל הציבור מחוייבים בו (וכגון הפסח), והיו רוב הקהל שמקריבים אותו או הכהנים האמורים לעסוק בהקרבנות זבים או טמאים לבלה או שרץ, אף שבכגון זה נעשה הקרבן בטומאה, מכל מקום לא יתעסקו בו אותם הטמאים ולא יכנסו לעזרה בטומאתם. ואם עברו ועשו או שנכנסו לעזרה בעודן טמאים – חייבים כרת על הביאה ומיתה על העבודה, לפי שלא נדחית ציבור אלא טומאת המת בלבד. כשיטת התנא קמא החולק על ר' אליעזר. (רמב"ם ספר עבודה הלכות ביאת המקדש פ"ד ה"ב).

מקום לישת ואפיית שתי הלחם ולחם הפנים לישתם וערכתם הן של שתי הלחם והן של לחם הפנים נעשית מחוץ לעזרה, ואולם אפייתם נעשית בפנים. כמשנה. (רמב"ם שם הלכות תמידין ומוספין פ"ה ה"ז. שם פ"ח ה"ז).

ר' אליעזר אומר: יכול יהא הדין, שאם דחקו (נדחקו בכח) הזבין והמצורעין, ונכנסו לעזרה שבמקדש, בקרבן פסח הבא בטומאה (שהיו רוב העם טמאים למת), אף שלכתחילה אסור להם להיכנס לשם, יכול יהו חייבין משום טומאה? לכך תלמוד לומר (מלמדנו הנאמר) "וישלוחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" (במדבר ה, ב), שהקיש הכתוב טמא מת לטמא הצרעת והזיבה ללמדנו: בשעה שטמאי מתים משתלחין מן המחנה – אף הזבין והמצורעין משתלחין, וחייבים כרת על שהייתם שם. אבל כאשר אין טמאי מתים משתלחין, כגון שהפסח בא בטומאה – אף אין זבין ומצורעין משתלחין, ואינם חייבים כרת על כך. ומעתה יש לומר, כי אף בשעת המסעות, כיון שאין טמאי מת משתלחין מן המקום שהיה בו מחנה שכינה, אף הזבים והמצורעים אינם משתלחים משם. והברייתא האומרת שבשעה שהוגללו הפירות והותרו הזבים והמצורעים להיכנס למחנה שכינה הריהי כשיטת ר' אליעזר. ואילו הברייתא האומרת שאף בשעת המסעות הזבים והמצורעים היו משתלחים אל מחוץ למחנה, היא כשיטת חכמים.

א משנה אחת (בין) שתי הלחם, ואחת (ובין) לחם הפנים – לישתו וערכתו בחוץ (סידורו של הבצק) נעשים מחוץ לעזרה, ואילו אפייתו נעשית בפנים העזרה. ואפייתו של שתי הלחם ולחם הפנים אינן דוחות את השבת. ואילו ר' יהודה אומר: כל מעשיהם ואף לישתם וערכתם נעשים בפנים העזרה. ר' שמעון אומר, לעולם הוי (היה) רגיל לומר: שתי הלחם ולחם הפנים הריהם כשרות אם נעשו בתוך העזרה, והריהם כשרות אם נעשה לישתם וערכתם ואף אפייתם גם במקום הנקרא בית פאגי שמחוץ להר הבית. שלדעתו אף אפייתם יכולה להיות בחוץ.

ב גמרא שנינו במשנתנו כי לדעת התנא קמא לישתם וערכתם הן של שתי הלחם והן של לחם הפנים נעשים מחוץ לעזרה, ואולם אפייתם נעשית בתוך העזרה. ומקשים על כך: הא גופא קשיא [וזה עצמו קשה]. שכן בתחילה אמרת כי לישתו וערכתו נעשית מחוץ לעזרה – אלמא [מכאן] יש ללמוד שמדת יבש (כלי המקדש ששימשו למדידת הדבר היבש), דוגמת הסולת, לא נתקדשה, שהרי אם כלי מדידת היבש מקדש את הבא לתוכו – התקדש כבר הקמח המוכב לשתי הלחם וללחם הפנים, ואין הוא יכול להיות נילוש ונערך בחוץ (שנפסל ביציאה אל מחוץ לעזרה). ולאחר מכן שנינו במשנתנו כי אפייתו של שתי הלחם ולחם הפנים נעשית דווקא בפנים העזרה, ולא מחוצה לה – אלמא [מכאן] יש ללמוד שמדת יבש נתקדשה! אמר רבה: שאלה זו הקשה אדם קשה שהוא קשה כבזל (כינוי לתלמיד חכם חריף ביותר), ומנו (ומי הוא) אותו תלמיד חכם? – רב ששת. ותוהים על עשרון הקמח לצורך לחם הפנים ושתי הלחם אכן לא מקדש את הניתן בו, ואולם התנור מקדש את הנאפה בו, ולכך אפו אותם דווקא בעזרה! אלא יש צורך לומר שאי קשיא, הא קשיא, זה הוא שקשה, והסתירה היא מחלק אחר שבמשנתנו: שנאמר בתחילה במשנתנו כי אפייתו של אלה נעשית בפנים – אלמא [מכאן] יש ללמוד שהתנור מקדש את הנאפה בתוכו. ואילו לאחר מכן שנינו במשנתנו כי אין לישתם וערכתם ואפייתם דוחות את השבת, ולפיכך צריך לעשות אותם מלפני השבת – אם כן, לאחר שנתקדשו איפסלה [ונפלה] היא בלינה, ככל קרבן שעבר עליו לילה, בלא שהוקרב על המזבח!

עיונים דחקו זבין ומצורעין ונכנסו דיוק הלשון "דחקו... ונכנסו" מורה שאין דברי ר' אליעזר אמורים אלא בדיעבד, אם נכנסו הטמאים הללו למקדש, ואולם לכתחילה אין הזבים והמצורעים רשאים להיכנס למקדש בזמן שהפסח קרב בטומאה. וכן כתב רש"י בפסחים (סח,ב). ואין ר' אליעזר למד מהדייק שבין טמאי מת לטמאים הללו, אלא לענין שאין הזבים והמצורעים חייבים כרת על כניסתם למקדש בפסח הבא בטומאה. ומעתה תהו אחרונים כיצד מעמידה סוגייתו את דברי הברייתא (בעמוד הקודם) האומרת שבשעה שהוגללו הפירות מותרים הזבים והמצורעים להיכנס למחנה שכינה שהוא הותר לכתחילה, כשיטת ר' אליעזר שאמר את דבריו רק בדיעבד! והשיבו שאמנם הוקש דין הזבים והמצורעים לגמרי לדין טמאי המתים. וטעם הדבר שלא הותרו הזבים והמצורעים להיכנס לכתחילה בפסח הבא בטומאה, כדרך שנכנסים טמאי המת – משום שאף ההיתר של טמאי המת מוגבל, שכן לא הותרו להיכנס אלא לצורך הפסח, אבל שלא לצורך הפסח – לא הותרו להיכנס, ולכן הטמאים בטומאות אחרות שאינם מקריבים קרבן פסח אינם בכלל היתר זה מלכתחילה. ואף לדעת האומר כי טומאה הותרה בציבור (ולא רק נדחתה). נראה שלא הותרה אף כניסת טמאי המת למקדש אלא לצורך הקרבן, ולכך, הזבים שאינם מביאים קרבן פסח, אסורים לכתחילה להיכנס למקדש, ואולם אם נכנסו הריהם פטורים על כניסתם זו (עול"ש).

דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה הסבירו אחרונים את שיטת ר' אליעזר הסבור שאין הזבים והמצורעים חייבים על כניסתם למקדש בפסח הבא בטומאה – שכן עיקר דין שילוחם של אלה מן המחנות לא נאמר אלא בזמן שכל שלושת המחנות, של ישראל ושל לוי ושל שכינה, קיימים, וחל איפוא דין שילוח מכל המחנות. ואולם בזמן שלא חל דין שילוח מאחד מהמחנות הללו וכגון בפסח הבא בטומאה, שוב אין דין שילוח קיים גם בשאר המחנות. והוסיפו, כי לטעם זה יש השלכה הלכתית אף בזמן הזה, שבו קדושת מנחה לוי ומנחה ישראל בטלה, ואולם קדושת מקום המקדש קיימת (לשיטת הרמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו), שלשיטת ר' אליעזר אין חיוב על טמאי המת משום הכניסה למקום המקדש, שהרי אין מתקיימים עתה דיני שילוח מן המחנות בשלושת המחנות (קרי"א).

אכן יש שחלקו ואמרו ששיטת ר' אליעזר היא שהיקש דין השילוח בשלושת המחנות בא ללמד שעניינו של שילוח הטמאים ממחנה לוי וממחנה ישראל הוא הרחקה ממחנה שכינה, משום שקדושת מנחה לוי ומנחה ישראל נובעת מקדושת מנחה שכינה, ולפיכך יש לומר כי דברי ר' אליעזר אמורים רק לצד אחד: אם אין נהגת מצות שילוח ממחנה שכינה – אין נהגת מצות שילוח ממחנה לוי וממחנה ישראל. ואולם אין להסיק מכאן שכאשר אין נהגת מצות שילוח ממחנה לוי וממחנה ישראל, אף לא נהגת מצות שילוח ממחנה שכינה (יוס"ד).

מסורת הש"ס
א. פסחים סז,ב. צה,ב.
תוי"כ ויקרא ז, יט. ילק"ש תורה תק.
ב. תוי"כ ויקרא כד, ט.
ראה ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב.
ג. מנחות ט,ג. תוספתא מנחות יא א. תוי"כ ויקרא ד, ט.
ט. ילק"ש תורה תרנו.

גרסות
אחת שתי הלחם ואחת בכתי"מ: אחד שתי הלחם ואחד.
וערכתו בכתי"מ: ועריבתו.
ואינו דוחות את השבת בכתי"מ חסרות מלים אלה.
בבית פאגי בכל כתי"מ: אבית פגי.
הא גופא בכתי"מ: אחת שתי הא גופא.
ואפייתו בפנים בכתי"מ: והד תני ואפייתו בפנים.
רבה בכתי"מ: רבא.
מאי קשיא – ומנו רב ששת בכתי"מ חסר כל הקטע.
קשיא יש בכתי"מ: קושיא.

החיים
בית פאגי
עייני לעיל ט,ג,א.

במקום זריזים – ולא נעזרה ממנו, אלא נחון יאפויה כהנים זריזים שלא ימנעו. ושניהם – רבי יהודה ורבי שמעון. בחול – נעזר שנת אשכמניהו דוד לכהנים דקאפו ליה. דרך חול קא אפיתו – כלומר, בחול קאפיתו ליה? נמניה. אף כי היום יקדש בכלי – התנור ואיפסיל ליה למחר בלינה, אלמלא תנור מקדש ודומה שנת. מידי תנור מקדש – דיראס אתם שלא יפסל בלינה, ואף כי היום יקדש בכלי? נמניה קאמר להו: ובי היום יקדש בתנור? דנפקא ליה ממעילה – דכיון שסילקו (13), מותר לכהנים. וכל שיש לו שעת היתר לכהנים – אין זו מעילה. ולא מיעזבא הך שצנר נסתלק, אפילו זה אס היום יקדש בכלי שסידרתם על השלמן, הוה ליה.

תוספות

יבש נתקדשה! ויש לומר: דאף על גב דעשרון לא נמשח, חצי עשרון – נמשח, משום דאמרין בפרק קמא (מנחות ח,א): חביתי כהן גדול, רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין. ובההיא שמעתא אמר רבי חנינא: אין מנחה קדושה בלא שמן. ואם כן, צריך להניח בביסא או בכלי שרת אחד עשרון שלם של חביתין, ושלתת לוגין שמן, כדי לקדשן בכלי שרת. ובתוך הביסא עצמה היה נתון הסולת לצד אחד, והשמן לצד אחר – לפי שצריך אחר כך לחלק הסולת בפני עצמו בחצי עשרון, והשמן בפני עצמו לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים. וכיון דאתקדש בכלי שרת – גנאי הוא להשימן אחר כך בכלי חול. ולא מסתבר למימר שיוכל לחלוק הסולת והשמן קודם שיתקדש בביסא, ויניח בתוך הביסא עצמה של שחרית לצד אחד, ושל בין הערבים לצד אחר. דהא דריש בפרק קמא (שם): אמר קרא "מנחה מחצית" – הבא מנחה, ואחר כך חוצהו. ומיהו למאן דאמר בפרק קמא (שם): קדושה לחצאין, ומחצה משלם מדביא, לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו, קשה: מאי שנא חצי עשרון דנמשח, ומאי שנא עשרון דלא נמשח? ויש פירושים מרש"י שכתוב בהן בסוף "התכלת" (מנחות ג,ב): לפי שהיו צריכין לעשרון למדוד בו שאר מנחות, כל יחיד המתנדב מנחה, ופעמים מוציאו לחוץ. אבל חצי עשרון היה מיוחד לכהן גדול, ולא היה צריך למנחת נדבה של יחיד. ולא יתכן טעם זה כלל, דהא בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות ז,ב) דדרשינן מקרא, דמנחת יבש לא נתקדשה, מדכתב "חמץ תאפינה ביכורים לה'", אימתי הם "לה"? לאחר אפייה. ואף על גב דההוא קרא, גבי עשרון כתיב – לא שנא. ונראה לפרש: דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם – מדת יבש הוא, דאין בהן שמן, ולישתן ועריכתן לא היתה בכלי הלח. אבל לישה ועריכה דחביתין היה בכלי הלח, דיש בה שמן שנמדד בלוג. ומדת הלח נמשחה לכולי עלמא, ובין למאן דאמר בפרק "ואלו מנחות" (מנחות עה,א): בוללן סולת, בין למאן דאמר בוללן חלות – מכל מקום בכלי שהיה לש ועורך, היה בולל. לפיכך צריך בכלי שרת. והא דנקט במתניתין "חביתי כהן גדול" – לאו דוקא, דהוא הדין שאר מנחות הטעונות שמן, כדאיתא בתוספתא דקנתי: מנחה, יש בה מעשה כלים בפנים טחינתו והרקדתו בחוץ, ולישתו ועריכתו בפנים, כל מעשיהן בפנים. ובזר כשרות עד שיבואו לבית הקמיצה. והא דלא תני במתניתין אלא חביתין – יש לומר: משום דחביתין חלוקין משתי הלחם ולחם הפנים בשני דברים: דאלו – לישתן ועריכתן בחוץ, ואין דוחות את השבת. ואלו – לישתן ועריכתן בפנים ודוחות את השבת. ועוד נראה: דמתניתין נמי קתני שאר מנחות, דקתני בסיפא: כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, ופירש בקונטרס: לישה ועריכה – הכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ. ואף על גב דמשמע פירוש הקונטרס, שזו היא נמי פירושו של "ואין בהן מעשה כלי בחוץ", והכל חדא מילתא הוא, נראה לפרש: ד"ואין בהן מעשה כלי בחוץ" – אטחינתו והרקדה קאי, דלא בעו כלי שרת, כי ההיא דתוספתא.

אלא דרב אשי ברותא היא – ותברה, מי ששנה זו – לא שנה זו. **דרך** חולין אפיתו להו אף כי היום יקדש בכלי איפסיל ליה בלינה – ואף על גב דאין כלי שרת מקדשין אלא בזמנו, וזה אין זמנו בערב שבת – לדבריהם קאמר להו, כדפרישית בסוף "התכלת" (מנחות נא,א) (ד"ב דבור המתחיל "אפי לה").

עיונים

מאי מבפנים במקום זריזין – שאלו אחרונים: והרי במשנתנו מדובר אף בשתי הלחם הבאות חמץ, ומדוע יש צורך שיעשו על ידי כהנים הזריזים במלאכתם, הממהרים לעשות בטרם יחמץ הבצק? והסבירו כי "זריזים" הכוונה לכהנים היודעים ומקדקים במצוות, ומכוונים לעשות כל דבר כדינו ודחיית דברי רב אשי אלה, בהמשך הסוגיה, מתייחסת ללחם הפנים בלבד (נימוקי הגר"ב). ויש שכתבו כי שאלת רב ששת שאם תנור מקדש מעתה יפסל בלינה, אינה אלא על לחם הפנים בלבד. ועל כך גם בא התירוף שהכוונה למקום זריזים. ואולם באשר לשתי הלחם, אפשר לפרש כי "אפיתו בפנים" כפשוטה, וטעם הדבר שאין הוא נפסל בלינה – משום שלא היה לשתי הלחם דפוס, ויכולים היו להלין אותו בראשו של מובה. מה שאין כן לחם הפנים, שהיה לו דפוס, ונמצא הדפוס חוצץ בין הלחם למובה, ונפסל בלינה (עול"ש).

אלא דרב אשי ברותא היא – וכתבו התוס' לפרש כי "תברא" – מי ששנה זו, לא שנה זו. שכן, דברי המשנה האומרים ש"אפיתם בפנים" מלמדים כי ודאי שאפיתם דוחה את השבת, שהרי באפיתם הם מתקדשים ולכן אי אפשר לאפותם ביום אתמול, שלא יפסלו בלינה. ואילו דברי המשנה האומרים ש"אין דוחות את השבת" – מלמדים שאפיתם בחוץ, שכן

אלא אמר רבא על שאלה זו כי כך הקשה אדם קשה, שהוא קשה כברול, ומנו [ומי הוא?] – רב ששת. אמר רב אשי על שאלה זו: מאי קושיא [מה קושיא] היא זו? דלמא [שמא] אין התנור מקדש את הנאפה בתוכו, ואין שתי הלחם ולחם הפנים שנאפו בו נפסלים בלינה, ומאי [מה פירוש] הנאמר במשנתנו בענין אפיתם שהוא "מבפנים"? – לאו דווקא בתוך העזרה, אלא במקום בו נמצאים כהנים הזריזין במלאכתם, האופים את אלה בוריות, לבל יחמיצו. ומעריים: והא [וח] שאמר רב אשי ברותא [חיצונית] היא, כלומר, אינה אימרה נכונה, כי מה נפשך [רצונך]? בכל אופן שאתה רוצה קשה: אי [אם] לצורך מלאכת האפייה בעינין [צריכים אנו] כהנים הזריזין במלאכתם – אף לצורך לישה ועריכה נמי בעינין [גם כן צריכים אנו] כהנים הזריזין במלאכתם. ואי [ואם] לצורך לישה ועריכה לא בעינין [אין אנו צריכים] כהנים הזריזין במלאכתם – אף לצורך אפייה נמי לא בעינין [גם כן אין אנו צריכים] כהנים הזריזין במלאכתם. ואילו משנתנו מבדילה בין לישה ועריכה לבין אפייה! אלא צריך לומר שמה שאמר רב אשי ברותא [חיצונית] היא, ואינה אימרה אמיתית.

ג שנינו במשנה שר' יהודה אומר כי כל מעשיהן (לישתם, עריכתם ואפיתם) של לחם הפנים ושתי הלחם נעשים דווקא בפנים העזרה. ואילו ר' שמעון סבור כי כל מלאכתם יכולה להיעשות בחוץ. ובהסבר מחלוקתם אמר ר' אבהו בר כהנא: ושניהן מקרא אחד דרשו, שכן נאמר בדרך שבשעה שברח מפני שאול, כבואו אל אחימלך הכהן בנוב, וביקש ממנו לחם, ענהו הכהן "...אין לחם חול אל תחת ידי כי אם לחם קודש..." (שמואל א כא, ה). הוא לחם הפנים. והשיבו דוד "...ויהיו כלי הנערים קודש (=שטהורים הם), והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכלי". ובפירושו הדברים נחלקו חכמים, שר' יהודה סבר כי ביום חול אשכחניהו [מצאם] דוד את הכהנים בעת דקא אפו ליה [שהיו אופים אותו, את לחם הפנים]. אמר להו [להם] דוד לכהנים בשאלה: כיצד זה בדרך (ביום) חול קא אפיתו ליה [אתם אופים אותו]? שהרי בכך ואף כי היום יקדש הלחם בכלי (בתנור), הלא איפסיל ליה [יפסל לו] למחרת בלינה. ולכך אין אופים את לחם הפנים אלא בשבת. והרי שהתנור מקדש את הלחם, ולכן צריכה אפיתו להיות בפנים. ואילו ר' שמעון סבר כי כך היו הדברים: בשבת אשכחניהו דקא אפו ליה [מצא אותם שהם אופים אותו]. אמר להו [להם]: לא כך יש לעשות, שכן אין לאפות אותו בשבת, אלא בדרך (ביום) חול בעיתו למיעבדיה [צריכים אתם לעשותו]! ואין לחשוב מלאפות את הלחם ביום חול, שמא התנור מקדש את הלחם, ויפסל בלינה, שהרי מידי [וכי] התנור מקדש את הלחם! והלא נתינת הלחם על השולחן הוא שמקדש אותו. ותוהים על הסברו של ר' אבהו בר כהנא: ומי מצית אמרת [והאם יכול אתה לומר] שבשעת אפייה של לחם הפנים אשכחניהו [מצא אותם] דוד? והכתיב [והרי נאמר] עוד באותו ענין "ויתן לו הכהן קודש כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לשום לחם חום ביום הלקחו" (שם ז). הרי משמע שדוד קיבל מהלחם שכבר הוסר מן השולחן! אלא מאי [מה פירוש] הכתוב "והוא דרך חול קא אפו ליה" (שם)? דקא [שהוא] אמר להו [להם] לכהנים – הכי קא [כך הם] אמרו ליה [לו]: ליכא [אין כאן] לחם חול, כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה', והרי הם אסורים באכילה למי שאינו כהן. אמר להו [להם] דוד לכהנים: לא מיבעיא [לא נצרכה לומר] בהאי [וח] הלחם שכבר הוסר מהשולחן, שהוא מותר לי באכילה, שהרי כיון דנפק ליה [שכבר יצא לו] הלחם, לאחר שהוקטרו בזיכי הלבונה מכלל איסור מעילה, מצתה דרך [דבר] חול הוא אצל הכהנים, ומותר אני באכילתו. אלא אפילו בלחם האין נמי [האחר גם כן], זה שהיום יקדש בכלי, שנסדר היום על שולחן הפנים, מכל מקום הוה ליה דליכול [תנו לו, לי לאכול].

מסורת הש"ס
ד. (הביטוי) פסחים יא,א.
יבמות כא,א. פב,א. גיטין פח,ב. בי"מ ט,א. עא,ב. בי"ב קמח,א. זבחים ק,ב. מנחות סח,ב. כריתות יד,א.

גרסות

ברותא בכתי"מ: **בדותא**.
אבהו בכתי"מ: **אבא**.
אף כי היום במקרא: **ואף כי היום**.
מידי תנור בכתי"מ: **וכי תנור**.
דבשעת אפייה בכתי"מ: **דבשבת**.
הוא אלא אפילו האין נמי דהיום יקדש בכלי הוה ליה דליכול בכתי"מ: **הוא גבישכו אלא אף כי היום יקדש בכלי הוה לי לאכול**.

לשון

ברותא
ראה לעיל סח,א.

